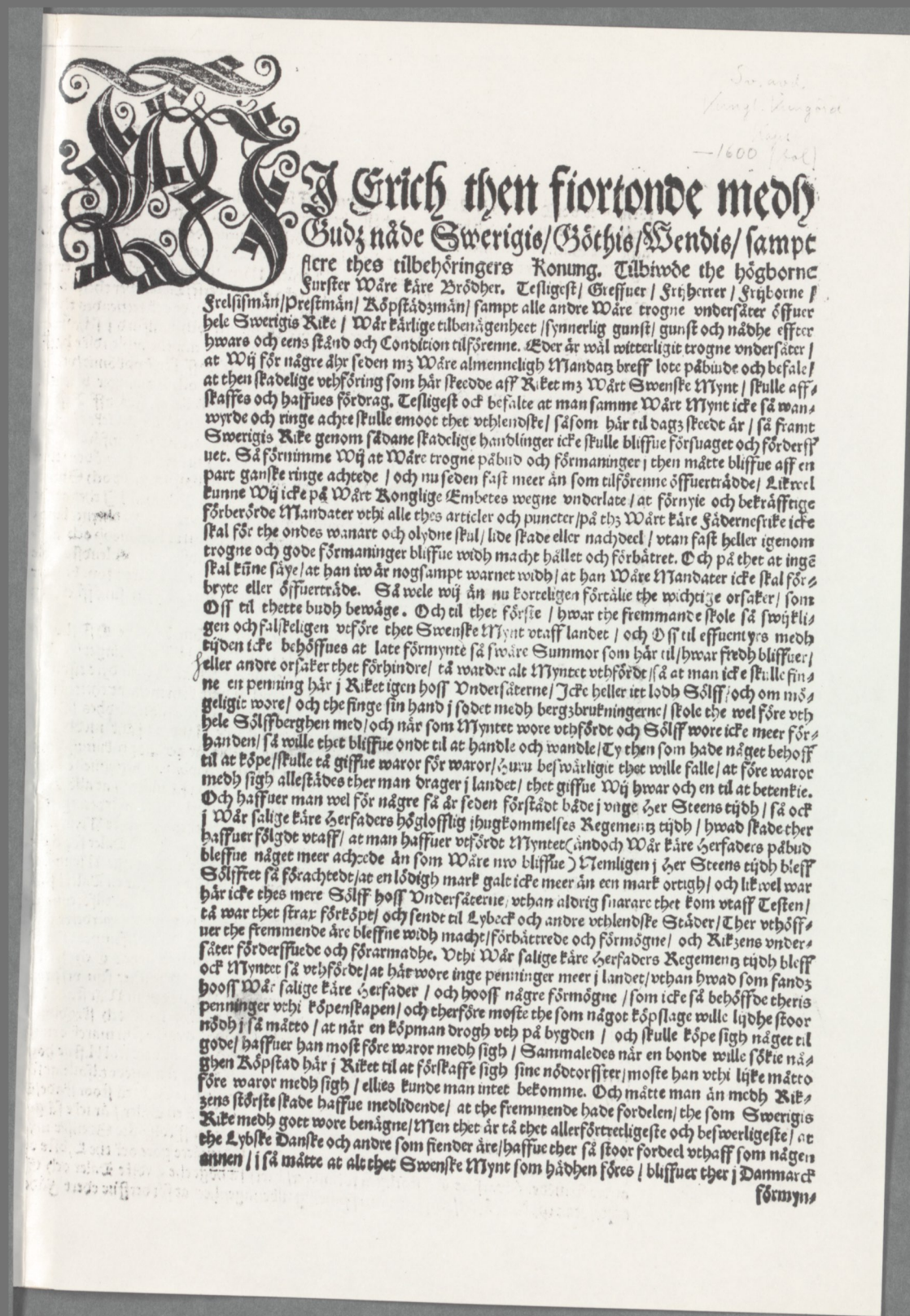

Wi Erich then fiortonde medh Gudz nåde Swerigis, ...

SOT // 82Aa 14/I Ligg. Fol. FI700 Bland. /
Kungl. förordningar - 1599

Tillkomstår 1566

Digitaliserad år 2016

National Library
of Sweden

Sw. and.
Kungl. Mått
—1600 (kal)

S Gricz then fiortonde medh

Gudz nåde Swerigis/Höthis/Wendis/ sampt flere thes tilbehöringers Konung. Tilbiwde the högborne Furster Wäre käre Brödher. Tesligest/ Gressuer/ Frjherrer/ Frjborne/

Srelsismän/Prestmän/ Köpstädzmän/ sampt alle andre Wäre trogne undersäter öffuer hele Swerigis Rike / Wår kårilige tilbenågenheet / synnerlig gunst/ gunst och nådhe effter hwars och eens stånd och Condition tilförenne. Eder är wål witterligit trogne undersäter / at Wij för någre åhr seden m3 Wäre almenneligh Mandatz bressf lote påbiude och befale / at then skadelige vthföring som här skeedde aff Riket m3 Wårt Swenske Nynt / skulle affskaffes och haffues fördrag. Tesligest och befalte at man samme Wårt Nynt icke så wanawyrde och ringe achte skulle emoot thet vthlendste / såsom här til dagz skeedt är / så framt Swerigis Rike genom sådane skadelige handlinger icke skulle bliffue försuaget och förderffuet. Så förnimme Wij at Wäre trogne påbud och förmaninger / then måtte bliffue aff en part gånstke ringe achtede / och nu seden fast meer än som tilförenne öffuertrådde / Likwel kunne Wij icke på Wårt Konglige Embetes wegne vnderlate / at förnyie och bekräftige förberörde Mandater vthi alle thes articler och puncter / på th3 Wårt käre Gådernefrike icke skal för the ondes wanare och olydne skal / lide skade eller nachdeel / utan fast heller igenom trogne och gode förmaninger bliffue widh macht hållet och förbätret. Och på thet at inge skal künne säye / at han iw är noghsampt warnet widh / at han Wäre Mandater icke skal förbryte eller öffuertråde. Så wele wij än nu korteligen förtälie the wichtige orsaker / som oss til thette budh bewäge. Och til thet förste / hwar the fremmande skole så swijkligen och falskeligen vtföre thet Swenske Nynt utaff landet / och Oss til effuentys medh tuden icke behöffues at late förmynte så swäre Summor som här til / hwar fredh bliffuer / eller andre orsaker thet förhindre / så warder alt Nyntet vthförde / så at man icke skulle finne en penning här i Riket igen hoss Undersäterne / Icke heller iet lodh Sölff / och om mögeligic wore / och the sänge sin hand i sodet medh bergzbrukningerne / skole the wel före vth hele Sölffberghen med / och när som Nyntet wore vthförde och Sölff wore icke meer för handen / så wille thet bliffue ondt til at handle och wandle / Ty then som hade någet behöff til at köpe / skulle så giffue waror för waror / hwar bewårligic thet wille falle / at före waror medh sugh allestädes thet man drager i landet / thet giffue Wij hwar och en til at betentie. Och haffuer man wel för någre så år seden förstådt både i unge Her Steens tjd / så och i Wår salige käre Herfaders höglosslig ihugtkommelses Regementz tjd / hwar skade thet haffuer fölgdt utaff / at man haffuer vtförde Nyntet / andoch Wår käre Herfaders påbud bleffue någet meer achtede än som Wäre nu bliffue / Nemligen i Her Steens tjd bleff Sölffret så förachtet / at en lödigh mark galt icke meer än een mark ortigh / och likwel war här icke thes mere Sölff hoss Undersäterne / vthan aldrig sinare thet kom utaff Testen / så war thet strax förköpt / och sendt til Lybeck och andre vthlendste Städer / Ther vthöffuer the fremmande äre bleffue widh macht / förbättrade och förmögne / och Rikzens undersäter förderffuede och förarmadhe. Vthi Wår salige käre Herfaders Regementz tjd bleff och Nyntet så vthförde / at här wore inge penningar meer i landet / vthan hwar som fandz hooff Wår salige käre Herfader / och hooff någre förmögne / som icke så behöffde theris penningar vthi köpenkapen / och thet före moste the som något köpslage wille lydhe stoor nödh / så måtte / at när en köpman drogh vth på bygden / och skulle köpe sugh någet til gode / haffuer han most före waror medh sugh / Sammaledes när en bonde wille sökie någghen Köpstad här i Riket til at förskaffe sugh sine nödcorffter / moste han vthi likke måtte före waror medh sugh / ellies kunde man intet bekomme. Och måtte man än medh Rikz zens störste skade haffue medlidende / at the fremmande hade fördelen / the som Swerigis Rike medh goett wore benågne / Men thet är så thet allerförtretligeste och beswerligeste / at the Lybske Danske och andre som fiender äre / haffue thet så stoor fordeel vthaff som någen annen / i så måtte at alt thet Swenske Nynt som hādhen föres / bliffuer thet i Danmark förmynt

förmyntet vdi Danste och Lybste Mynt / Therutaff besolle the Krüggfolk / Öffuerfalle Swerigis Rike med meord och brand / och holle thette Krügg vpe m3. Sädent och annet mere achte the Suenste Köpmen intet / som Wärt budh förbryte / menendes at hwar skade Swerigis Rike warder tagendes ther aff at the såledhes vthföre Myntede / Kommer them intet widh / först the må få theris winst medh rätt eller orätt / Men the må likwel wara ther til förtencfte / at hwar Swerigis Rike hender nogen olycko och förderff / Tå warder theris oret ferdige winst them intet hielpendes vthur farligheten / vthan the warde och settiendes theris godz och ågodeler i pant så wel som andre / Ja och theris luff och wålfård i schangen medh / såsom men wel tilförenne fornummit haffuer ware skeede / när the vthlendste haffue fått öffuerhanden här i Riket. Och är thet förbudh icke aff Öff först vpkömit / vthan i gammel tidh vthaff förståndige och wise Rikzens Regentet och Koninger betencft och öffuerwäger / at icke nyttigt ware skulle / thet noghet Mynt skulle vtföres aff Riket / Förty man kan bewüse at för ån som Berghwercken vpsunnes / tå haffuer thz icke allenast warie förbudet at vtföre Mynt / vthan påbudt / at man medh handelen skulle införe Sölff i Landet til Rikzens vppehelle / hwilket doch (Gudh thes loff) nu intet är förnöden / thet som Wij måtte behalle thet här i landet / som Gudh alzmechtigh haffuer vndt och Swerigis Rike förlant. I wille och taghe Exempel aff the fremmende Köpmen / I thet at the fötie sijn winst medh theris Sådherne landz winst / Och icke medh theris Sådherne landz skade / hwilket Wij och gerne säge at i gøre wele. Vudhe för then skul här medh och allfuarligen befale / at alle så wel högre som nidrige ständer / så wel inlendste som vthlendste skole här effter haffue fördragh at vthföre ale Suenste Mynt / så frampt at hwilken som bliffuer beslagen ther m3 / skal haffue förwertet godzet / och straffes såsom thn som sin öffuerheets budh förachter och försmäder.

Widhere trogne vnderfater äre och synnerlighe orsaker som bewäge Öff / hwar före Wij icke kunne tilstadie / at Wärt Swenst Mynt skal så bliffue förtinget / och så godt som förachtet emoot the främendes / Förty thet är een orsaak til then dyre tidh och oköp / som här är i landet / och ingen annen. Thz äre wel en part som mene at thette Krügg som förhanden är / skal ware orsaken ther til / Så befinnes thet fast annorledhes / Ty wij kunne bewiffedt / at här äre mere fremmende warer införde i landet / i år medh Wäre örligzskip / ån then tidh som fridhligt war. Sammaledis är och nogh kunnigdt / at thenne dyretidh begynte alredhe tilwäre för ån som Krügg hadhe sin begynnelse / Och skole i vdi sanningen befinne / at thenne dyretidh förorsaker sigh i så måtte / at alle Köpmen som ankomme här i Riket / the ställe mestedeels sin handel effter wårderingen på Dalerne / medhen the strax icke kunne wece vthi huadh wårde the thet Swenste Mynt achte skole. Och när the Suenste thet sielffue så förachte / at the retne ein Tydsk Daler för 6 eller 7. Marck / och en part högre / effter som wij haffue förstådt at en part girige Menniskior thet giordt haffue. Så fölter her aff / at alle waror som the haffue köpt för en Daler / ställe the för sju / otte / eller niye marck ortigher / Bliffuer så een alei Engelsk som tilförenne icke haffuer gullit högre ån halffierde marck / then tidh Dalern gale fyre marck / werderet för 7 Otte / och Tiye marck / Ther han dogh eliest icke borde mere gelle ån halffempte Marck / eller och t. l. thet högste fem marck / effter thette Swenste Myntz wårde. Och steer så medh alle andre waror vthi likte måtto / Ther aff thenne dyre tidh haffuer sijn vrsprung och orsaak / Och kunne wij m3 godh skäl och foge bewüse / at Wij icke vtan Wår skade kunne late förmynte Swenste Mynt til Rikzens nödhörffter / på thet Korn och skrodhning som nu är / m3 mindre at Dalern måtte til thz högste bliffue werderet för fem marck ortiger / så frampt Wår vnkost och mynterlön skal bliffua betaledt. Och huar thet skal bliffue högre achredt ån som för berört är / Så så the Danste / Lybste och andre fremmede tilfalle at före Wärt Swenste mynt här aff landet och förmynte thz om / Swerigis Rike til stoor skade / Ty thz Danste mynt som hoos them räknat bliffuer Tree marck på en Daler / är icke så gott at tiye theris marck gøre thet fyllest före / och küne the förmynte vaff tolff öre Suenste mynt så mytic Danste mynt som the räknat på en Daler. Vdi likte måtte gøre och the Lybste och andre fremmede. Hwarföre Öff storligen förundrer / hwi i så högt the Tydste Daler och Gul achte / vtan thz kan så steer / at i haffue en synnerlig tilbenågenheet at förderffue edert Sådere

nestigle/och förnere the fremède. Och ställe Wij thz t.1 Gnd huru råtwist thet ware kan. Wij kunne och icke tencke hwarföre i thet icke besinne /huad skade edher sielff ther aff för orsakes/ I thz at när alle uelendzke waror bliffue så dyrt achtede såsom förberörde år/ Så kan icke annerledes ware/än at the Inlendzke warer måtte och bliffue dyre / Förty the fattige Swenske wilie och haffue liķe för sitt så wel som the fremmende. Och när som både Inlendzke och Uelendzke waror bliffue så dyre / Så haffue i Köpmen icke heller myk tin fordeel ther aff/ Effter thet när gode köp år / så kunde i medh een ringe summa pen ninger mykit mere godz förhandle/ Och ther i gaffue godt köp på Uthlendzke warer / så singe i så mykit bättre köp på Inlendzke igen/och bliffue så then fattige stackare /som intet haffwer til at köpe heller sälie och widh macht / hwilt ic eder för råttwisesnes skuld/ och borde betencke/ Ty hwar i iwo endeligen wille förderffue the inlendzke/och sälie Ritzens waror vth för intet / så at the inlendzke skole bliffue plat vtharmede och förderffuede / och i wele alt förmykit richte the fremède/och vplate thm alt för intet/ Så wil thz fölie ther aff at när Ritzens inbyggere åre i grund vtharmede och haffue intet meer til / Så kan icke heller eder handel bliffue widh macht / Förty i haffue iwo likwel all eder winst aff Sweris gis Rike/vthan så kan ware/ at i wele skruffue och flyttie Stocholms Stadh tjt medh / som i alt godzet och handlen fört haffue/huillet ingen trogen Swensk borde tilstadie. För see Oss för then skul at i warde edher besinnendes och bättre betenckendes / hwardh som edher här vthinnan kan ware nyttigt och gagnelighit. Och på thet i må wete huru högt i alt Gul och Daler achte skole/ så haffue wij så förordnet/at ingen skal dyrere sälie el ler förwechle sigh Gull eller Daler til än thenne Ordning förmäller / Nemligen en Daler för fem marc/ En Portugalseser för siuttie fem marc/ En Rosen Nobel för Adherton marc/ En Henricus Nobel för sexton marc. En Dubbel Ducat för femten marc. En Englot för ellossue marc. En Ungerst Gyllen för halff ottende marc. En Crone sex marc. En Kenst Gyllen fem marc. En Ruder Gyllen halffierde marc. I wille för then skul thet icke högre achte eller hälle. Thette Wij eder trogne ~~haffue~~ haffue welet tilkenne giffue. Och ändoch monge kunne wel finnes /som haffue nogre falske meningier om thenne Wår trogne förmaninger/ liķe som Wij thet allenast til Wår eghen nytte haffwe på budet. Så skal dogh likwel tröphen och lägenheeten bewijse/ at thet år fast mere Sweris Rikes nytto och gagn än Wårt. Och hwar thenne och andre Wåre förmaninger måtte bliffue widh macht / skulle man wel förnimme stoor förändring/ både medh köpenskas pen och then dyre tjd/ som nu år. Biude för then skul alle / så wel högre som nidrige stender/at the åre Oss här vtinnen hörsamme och lydige/ så frampt the som sigh förbryte/ skole såsom olydighe och ohörsamme vnderfater straffed bliffue. Vdi liķe måtte biude och befale Wij alle the som Oss hulle och trogne åre/at the haffue här flitig acht och vpsende medh /at huilken som sigh här emoot förbryter/at thet måtte bliffue tilkenne giffuit. Så skal han så halffpartē aff sakören/som then skyldige förbrutet haffuer/ Och wele Wij eliest wara honom m3 gunst och nåde bewogne / Thette Wij eder trogne vnderfater icke haffue welet förhälle/ Datum Stocholm 28. Nouembris/ Anno Christi/ 1566. Vthi Wår ålders tjd på thet 33. åhr. och vdi Wårt Regemens tjd på thet Siunde.

Under Wårt Konglige Secret.

+ Ingefær